

УДК 336:336.7(477)

Коваленко Ю. М.
 доктор економічних наук, доцент,
 професор кафедри фінансових ринків,
 Національний університет державної
 податкової служби України,
 Ірпінь, Україна
 kovalenko0202@ukr.net



Розвиток фінансового сектору та економічні чинники його забезпечення в Україні

Анотація. У статті визначено сутність зростання та розвитку фінансового сектору (сектору фінансових корпорацій). Виявлено основні чинники розвитку фінансового сектору, зокрема внесок галузей економіки до ВВП, обсяг ВВП на душу населення, якість життя населення, сталість економічного розвитку країни. Досліджено економічний розвиток як динамічний процес скорочення розриву між розвинутими країнами та країнами, що розвиваються. Доведено неможливість використання стратегії «наздоганяльного розвитку» для економіки України та її фінансового сектору.

Ключові слова: фінансовий сектор; економічний розвиток; економічне зростання; інституції; добробут.

Yu. Kovalenko

D.Sc. (Economics), Associate Professor, National State Tax Service University, Irpin, Ukraine
 31 K. Marx Str., Irpin, 08201, Ukraine

Financial sector development and economic factors of its support in Ukraine

Abstract. Introduction. The issue of further development of the financial sector (financial corporations sector) has gained importance due to the interaction of the controversial new type of market institutions with the old informal environment. This leads to a deepening of the problems reflected in the practice of financial corporations and negatively affects the current state of the financial market.

Purpose of the study is to identify factors affecting the development of the financial sector, the possibility of applying the catch up strategy.

Result. Economic growth is one of the manifestations of economic development scenarios, with quantitative changes in system parameters. Economic development of the financial sector is in qualitative changes of the transition system from one state to another due to structural changes and new technologies. The basic factors of the financial sector in particular economic sectors are revealed as well as the contribution of economic sectors (Ukraine, 2010–2013), GDP per capita (Ukraine, 2014), quality of life (Ukraine, 2013), sustainability of economic development of the country (Ukraine, 2013). The economic development as a dynamic process of reducing the gap between developed and developing countries is examined. It may take the catching-up signs or advanced. Analyzed current trends in world capital markets. Inability to use the catch-up strategy for Ukraine's economy and the country's financial sector in particular is proved. It is necessary to conduct serious practical work on bringing the institutional framework of the financial sector to European norms.

Conclusion. The level of financial sector development is determined by qualitative structural changes with new technologies and financial institutions. Today it is necessary to consider the trends of capital markets and to develop measures to ensure the sustainable development of the financial sector of Ukraine towards improving economic growth. A comprehensive program of financial sector development should be based on carefully selected priorities and broad dissemination of modern technology, promoting the collective interest of the organization and development of powerful financial institutions and their communities.

Keywords: Financial Sector; Economic Development; Economic Growth; Institutions; Welfare

JEL Classification: E69; F47; G20; O16

Коваленко Ю. М.

доктор економічних наук, доцент, професор кафедри фінансових ринків
 Національний університет державної податкової служби України, Ірпінь, Україна

Развитие финансового сектора и экономические факторы его обеспечения в Украине

Аннотация. В статье определена сущность роста и развития финансового сектора (сектора финансовых корпораций). Выделены факторы развития финансового сектора, в частности вклад отраслей экономики в рост ВВП, объем ВВП на душу населения, качество жизни населения, устойчивость экономического развития страны. Исследовано экономическое развитие как динамический процесс сокращения разрыва между развитыми и развивающимися странами. Доказана невозможность использования стратегии «догоняющего развития» для экономики Украины и ее финансового сектора.

Ключевые слова: финансовый сектор; экономическое развитие; экономический рост; институции; благосостояние.

Постановка проблеми. Основним лейтмотивом виступів провідних учених, політиків і громадських діячів у кризовий та посткризовий періоди стала теза про необхідність скорочення надміру зростаючого фінансового сектору. Водночас таке бачення проблеми не є виправданим і раціональним, оскільки йдеться не стільки про зменшення його ролі і обсягів, скільки про зміну парадигми розвитку й наближення фінансового сектору до потреб економіки. Суперечності між теорією й практикою, що обумовлюються впливом на цей сектор процесів глобалізації, інформатизації, прискореного руху капіталу й архітектурних зрушень, зміни підходів до його регулювання в умовах системних ризиків і соціальних потрясінь, – це да-

леко не повний перелік проблем, сприяти вирішенню яких можна шляхом розроблення заходів із забезпечення конкурентоспроможності, стійкості та інституційної ефективності фінансового сектору, а також підвищення довіри до фінансових інститутів.

Особливого значення проблематика подальшого розвитку фінансового сектору набула в Україні в зв'язку із суперечливою взаємодією нових інституцій ринкового типу зі старим неформальним інституційним середовищем, що залишилося у спадок від адміністративно-командної системи. Фактично він став заручником панівних серед реформаторів уявлень про пріоритетність макроекономічних досягнень перед інституційними реформами. Відповідно,

розвиток фінансового сектору повинен передбачати інституціоналізацію не лише економічних і політичних, а й соціальних координат.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженню проблем розвитку фінансового сектору та його інститутів приділили увагу такі західні вчені, як П. Бернштейн (Bernstein, 2006), З. Боді (Bodie, 2000), Дж. Ван Хорн (Van Horne, 2008), Р. Габбард (Hubbard, 2002), А. Грінспен (Greenspan, 2007), А. Деміргуч-Кунт (Demirguc-Kunt, 2012), Ф. Додд (Dodds, 2012), Л. Зінгалез (Zingales, 2014), Р. Колб (Kolb, 1996), П. Кругман (Krugman, 2012), Р. Левін (Levine, 2004), Х. Мінські (Minsky, 1992), Ф. Мишкін (Mishkin, 2012), Р. Мертон (Merton, 2000), Р. Раджан (Rajan, 2014), Р. Родрігес (Rodriguez, 1996), Л. Росс (Ross, 2005), Дж. Сакс (Sachs, 2005), Дж. Сорос (Soros, 2005), Дж. Стігліц (Stiglitz, 2010), Ю. Фама (Fama, 1998), С. Фішер (Fischer, 2001) та ін. Утім їх теоретичні та практичні розробки, що розраховані на розвинені країни, не повною мірою відповідають умовам розвитку вітчизняної економіки.

Адаптація зарубіжних напрацювань до умов і специфіки фінансової науки в Україні становить значний науковий і практичний інтерес і потребує спеціальних досліджень. У цьому контексті заслуговують на увагу напрацювання вітчизняних науковців у сфері фінансового сектору, зокрема Л. Алексеєнко, О. Барановського, Т. Васильєвої, О. Вовчак, О. Гаманкової, В. Гейця, В. Грушка, В. Зимовця, С. Сгоричевої, С. Козьменка, В. Козюка, В. Корнєєва, М. Крупки, С. Леонова, І. Лютого, В. Міщенко, С. Міщенко, О. Мозгового, С. Науменкової, С. Онишко, В. Опаріна, А. Пересади, Л. Примостки, Н. Ткаченко, В. Федосова, І. Школьник, С. Юрія та ін.

Визнаючи цінність наукового доробку вітчизняних учених та їхній вагомий внесок у розвиток фінансового сектору, сучасний стан наукової розробки цієї проблематики не можна вважати завершеним. Здебільшого у суспільстві відсутнє розуміння того факту, що економічні процеси відбуваються у певних інституційних середовищах й структурах, які досі в Україні не сформовані. У цьому контексті дуже важливою є комплементарність формальних правил і неформальних норм, що склалися в економіці та фінансовому секторі зокрема. Це призводить до поглиблення науково-методологічних і методичних проблем, що безпосередньо відображаються у практичній діяльності фінансових корпорацій і негативно впливають на сучасний стан фінансового ринку.

Мета статті полягає у визначенні чинників розвитку фінансового сектору, можливості застосування до нього стратегії наздоганяючого розвитку.

Основні результати дослідження. Критерій ефективності фінансової діяльності насамперед пов'язаний з такими поняттями як «економічний розвиток» та «економічне зростання», які є двома загально визначеними механізмами соціально-економічних змін. Наприклад, Д. Норт (North, 1990) використовує термін «ефективний» для позначення таких умов, за яких існуючий набір обмежень продукує економічне зростання [1, 119]. Варто зазначити, що в економічній науці склався помилковий стереотип, що зводиться до їх ототожнення. Як зазначає Я. Тінберген (Tinbergen, 1952), «ці поняття сумісні одне з одним, але не тотожні. За подібного довольного спрощення ігнорується одна з найбільш важливих рис розвитку: підвищення добробуту всіх груп населення. Добробут тут є синонімом зростаючої матеріальної забезпеченості» [2, 89]. Наприклад, інституціоналіст Г. Мюрдаль (Myrdal, 1958) [3] під розвитком розуміє рух уперед усієї соціальної системи, що відрізняється від позиції Й. Шумпетера (Schumpeter, 2007) [4], який розуміє його як лише такі зміни господарського кругообігу, що їх економіка сама породжує, тобто тільки випадкові зміни «представленого самого себе», а не приведеного у рух імпульсами ззовні народного господарства. Розвиток, на його думку, зводиться до активності підприємців-інноваторів.

Варто погодитись з думкою В. Зимовця, що «існуючі теорії розвитку за своєю суттю є теоріями прискореного

(порівняного з іншими країнами) економічного зростання... Економічний розвиток – це підвищення добробуту населення та якості життя на основі економічного зростання» [5, 25].

Отже, в контексті фінансового сектору його зростання проявляється через кількісні зміни параметрів системи, зокрема збільшення активів фінансових корпорацій і обсягу реального випуску фінансових послуг протягом певного періоду, яке має точний кількісний вимір у категоріях поточних цін, тобто є агрегованим кількісним показником зростання ВВП. Натомість розвиток – це якісні зміни (включаючи параметри не тільки суто економічні, але й соціальні) і перехід від одного якісного інституційного стану до іншого через структурні зрушення і використання нових технологій. У такий спосіб він набуває ознак інституційного розвитку.

У ході розвитку економіки відбувається трансформація великої кількості цілей, проте фундаментальні залишаються без змін. Виникає ще одна задача, яка є складною для економістів, – мінімізація ймовірності неефективного (хредного) сценарію та недопущення найнеефективнішого. З урахуванням зазначеного, на рівень інституційного розвитку фінансового сектору впливає:

- внесок галузей економіки, зокрема фінансової та страхової діяльності, у ВВП. Нині послуги складають 20% світової торгівлі і, за прогнозами, до 2020 р. їх частка становитиме 50%. В Україні на сферу послуг у 2013 р. припадало 60,5% ВВП (у 2010–2011 рр. – 55%) та 56% загальної зайнятості населення. Обсяги сфери послуг зростають з тенденціями переважання експорту, а дослідження і визначення її сутності, а також напрямів розвитку, не втрачають своєї актуальності [6, 54];
- обсяг ВВП на душу населення, що розраховується за паритетом купівельної спроможності. У 2014 р. в ЄС цей показник складав близько 40 тис. дол., а кількість осіб, що проживали на його території, більша за 1,5 млрд. За оцінками Eurostat [7], з числа 28 країн ЄС обсяг ВВП на душу населення варіюється від 43% у Болгарії до 283% у Люксембурзі (такий високий показник Люксембургу почасти пояснюють тим фактом, що багато громадян сусідніх держав (Франції, Німеччини та Бельгії) працюють в Люксембурзі, але не живуть там) від середнього показника країн-членів Єврозони. На другому місці за цим показником Голландія (134%). Далі з невеликим відривом йдуть Данія, Ірландія та Австрія, що розділили між собою почесне третє місце (125%). Країни Центральної і Східної Європи залишаються в нижній частині таблиці добробуту європейських держав за версією Eurostat. Так, показник ВВП на душу населення в Румунії на рівні 45%, Латвії – 52%, Литви – 58%, у Польщі – на рівні 62%. У США цей показник становить 151% від середньоєвропейського, а Японії – 101%.

У 1991 році Україна мала потужний стартовий економічний потенціал; наприклад, обсяг ВВП на душу населення був вищий за світовий (5 533 дол. проти 5 045 дол.). У 2014 р. даний показник становив 8 665 дол. (світовий – 15 048 дол.), що розміщує нашу країну на 105 позиції серед 140 країн світу (найближчі сусіди – Ямайка (104) і Беліз (106)). З 1991 року країни пострадянського простору збільшили ВВП на душу населення: Казахстан – у 5,1 раза, Білорусь – у 3,8 раза, Росія – у 3,2 раза; показники України набагато скромніші – 1,6 раза (рис. 1).

За роки незалежності головним стримуючим чинником економічного розвитку країни стала низька якість і корупційність державного управління. Постійне ухилення влади від структурних реформ і залежність від російських енергоносіїв зробили Україну надзвичайно чутливою до екзогенних шоків і дисбалансів. У 2009 р. вітчизняна економіка просіла на 15%, що під час кризи стало одним із наймасштабніших у світі падіння. І без того мляве відновлення після нього змінилося рецесією в 2014 р. Воєнне вторгнення Росії, відкладена девальвація гривні та повільні темпи реформ відкотили Україну до рівня середини 2000-х рр. за показником реального ВВП;

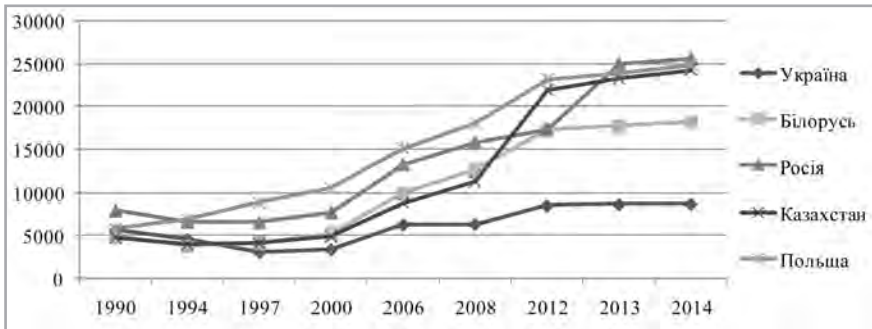


Рис. 1. Обсяги номінального ВВП на душу населення за паритетом купівельної спроможності у країнах світу у 1990–2014 рр.

Джерело: Побудовано на основі [8]

- якість життя населення (тривалість майбутнього життя при народженні, ВВП на душу населення, рівень освіти й стандарти якості життя) за допомогою індексу людського розвитку (Human Development Index – HDI) [9]. На відміну від одномірних показників темпів економічного зростання та ВВП на душу населення, цей індекс є комплексним показником, який враховує рівномірність розподілу ВВП і доброту людини як результативність реформ в країнах світу.

У 2013 р. Україна перебувала на 83-му місці серед 187-ми країн із значенням індексу 0,734, погіршивши свій результат на 5 позицій. Перші місця посідають Норвегія (0,944), Австралія (0,933) та Швейцарія (0,917). В Україні досить високі освітні показники, проте низькими є показники ВНД і тривалості життя. Найвищий ВНД на душу населення в Катарі (123 860 дол.) та Ліхтенштейні (83 717 дол.). Україна посідає, на жаль, лише 100-те місце (8 960 дол.). З 1990 р. індекс людського розвитку в Україні підвищився з 0,705 до 0,734, або на 4,1%. Для прикладу, у Білорусі ці показники складають 0,725 і 0,786 (8,4%), Росії – 0,729 і 0,778 (6,7%) [9].

Важко усвідомити, що через 23 роки після здобуття незалежності ВВП України становить лише 72% від рівня 1990 р., в той час як загальносвітовий показник ВВП за ці роки майже подвоївся. Наводиться приклад, що у Китаї дешева робоча сила, проте в цій країні ВВП на душу населення у 1,2 раза вищий за український показник. Не краща ситуація і з показником тривалості майбутнього життя – на 123-му місці (68,5 років). У 1965–1966 рр. це було 71,6 років, 1989–1990 рр. – 70,7 років;

- сталість економічного розвитку країни за методологією SEDA (Sustainable Economic Development Assessment), що була розроблена Бостонською консалтинговою групою (The Boston Consulting Group) [10] та реалізована у 2012 р., дозволяє порівнювати рівень соціально-економічного розвитку країн за певними параметрами¹. У SEDA введено два важливих індикатори: відношення доброту населення до багатства (ВВП на душу населення за паритетом купівельної спроможності) та відношення зростання доброту до зростання багатства.

За показниками SEDA останніх років Україна випереджає Чехію, Болгарію і Росію, тоді як її ВВП є одним із найнижчих у референтній групі й випереджає лише Чехію. З-поміж інших країн вона перебуває в другому квантілі за поточним рівнем розвитку (56-е місце із 150) у 2013 р. Із урахуванням показника ВВП на душу населення результати досить несподівані: коефіцієнт відношення доброту до багатства України дорівнює 1,51 (1 визначає середній показник по 150 країнах), тобто доброту населення України на 51% більший за

очікуваний згідно з ВВП. Поправку, звичайно, треба зробити на ВВП, що істотно скоротився у посткризовий період із практично незмінним показником нарощуваного доброту. Хоча реальний ВВП на душу населення України у 2013 р. становив близько 7 374 дол. за паритетом купівельної спроможності рівень життя в країні відповідає рівню країни з ВВП приблизно 14 тис. дол. США на душу населення.

Упродовж 2009–2014 рр. Україна продемонструвала також значне зростання рівня доброту населення, що дозволило країні

опинитися в другому квантілі за динамікою останніх років (50-е місце із 150-ти). При цьому коефіцієнт відношення зростання доброту до зростання багатства дорівнює 1,19, тобто зростання доброту на 19% більше, ніж очікуваний на підставі зростання ВВП. Таким чином, зростання доброту населення України за останні п'ять років відповідало країні із зростанням ВВП на рівні приблизно 6% замість 3% [10]. Проте, незважаючи на високі міжнародні оцінки, відбувається суттєва поляризація українського суспільства. Так, 2012 рік став першим роком, коли платники податків задекларували доходи, що перевищують 1 млрд грн., і майже на 40% зросла кількість мільонерів. У той же час, за даними Державної служби статистики України [11], у 2013 р. 3,7 млн українців (8,4% населення) жили за межею бідності. Рівень середньодушових загальних доходів до 480 грн. мали 0,1% українців, 480,1–840 грн. – 2,3%, 840,1–1 200 грн. – 9,1, 1200 – 1920 грн. – 43,4%. При цьому розмір середньої мінімальної зарплати в 2014 р. склав 1 218 грн, а розмір прожиткового мінімуму для працездатних осіб – 1 176 грн. [11].

Дані табл. 1 ілюструють, що у 2004 р. прожитковий мінімум у 1,5 раза перевищував мінімальну заробітну плату, а в 2007 р. їх значення практично зрівнялися. За 2008–2014 рр. мінімальна заробітна дещо перевищила прожитковий мінімум. Вже на початок 2015 р. всі досягнення попередніх років були знівельовані, причиною цього стало зростання курсу долара практично вдвічі – 15,77 грн. за 1 дол. США проти 7,99 грн. за 1 дол. США. Ще гірша динаміка спостерігалась у січні-лютому 2015 р., коли гривня обвалилася практично вдвічі. Станом на 01.03.2015 р. економіка досягла дна за попередні 12 років за рівнем мінімальної заробітної плати – 43,87 дол. США. До знецінення гривні мінімальна заробітна плата українців була на рівні 150 дол. (на рівні Туркменістану чи Азербайджану). Та

Таблиця 1
Співвідношення рівня мінімальної заробітної плати та прожиткового мінімуму в Україні у 2004–2014 рр.

Рік	Мінімальна заробітна плата одного працюючого		Прожитковий мінімум, грн.	Мінімальна зарплата до прожиткового мінімуму, %
	грн.	темп зростання до попереднього року, %		
2004	237	128,10	362	90,45
2005	310	130,80	423	73,28
2006	375	120,96	465	80,64
2007	460	122,66	492	93,49
2008	605	131,52	592	102,19
2009	744	122,97	695	107,05
2010	922	123,92	839	109,89
2011	1004	108,89	934	107,49
2012	1118	111,35	1095	102,10
2013	1147	102,59	1108	103,51
2014	1218	108,94	1176	103,57

Джерело: Складено на основі [11]

¹ Параметри SEDA: доходи, економічна стабільність, зайнятість, рівень доходу, громадянське суспільство, управління, освіта, охорона здоров'я, навколишнє середовище і інфраструктура.

після різкого падіння національної валюти цей показник в Україні встановилася на рівні 43 дол. США.

Як було зазначено вище, економічний розвиток включає динамічний процес скорочення розриву між країнами, що розвиваються, і розвинутими країнами. Як слушно зауважує В. Зимовець, «не може бути загальних рецептів політики економічного розвитку, проте її концептуальні основи повинні враховувати як основні положення теорії економічного зростання, так і показники рівня економічного розвитку (добробут населення) як цільові пріоритети» [5, 26]. Потрібно зауважити, що між економічним зростанням і розвитком відсутній прямий зв'язок: перше не обов'язково супроводжується другим.

Останнім часом можна зустріти велику кількість публікацій, в яких ідеться про «наздоганяльний розвиток» пострадянських економік. Маємо погодитися, що основне завдання такого розвитку полягає не просто в підвищенні темпів економічного зростання, але й у досягненні високих темпів реального наближення до переважного образу майбутнього, що розглядається з огляду на його найбільш важливі, пріоритетні характеристики. Стратегія «наздоганяльного розвитку» може мати перспективу лише за умов стагнації країн-конкурентів, проте це навряд чи можливо. Нині, говорячи словами персонажа Л. Керрола з казки «Аліса в Задзеркаллі», «... доводиться нестися з усіх сил, щоб втриматися на місці. А коли вже бажаєш зрушити з місця, то лети вдвічі швидше» [12, 78].

Зараз світова фінансова архітектура визначається такими сценаріями:

1) однополярна зі збереженням за США статусу лідера світової економіки;

2) мультиполярна – зниження частки США у світовому ВВП і випереджальний розвиток інших економічних центрів.

Другий сценарій є найбільш прогнозованим, адже відбувається поступове зниження частки США й інших розвинутих країн у світовому ВВП і глобальних фінансових активах, нарощення потенціалу Китаю, країн, що розвиваються (Азії і Латинської Америки), країн BRICS [13, 51] (рис. 2). На противагу наздоганяльному, випереджальний розвиток спрямований на реалізацію принципу «перегнати не наздоганяючи». Йдеться про створення нових якостей, що дозволять здійснити різкий прорив і випередити лідерів. Здійснити це можливо лише в тому разі, якщо темпи росту країни перевищуватимуть аналогічні показники лідерів зчойнайменше вдвічі. Як свідчить статистика, кожні десять років за умови сплеску ділової активності відбувається подвоєння доходів кожної країни [14, 79]. Вважається, що Європа – це минуле, США – сьогодні, тоді як Азія на чолі з Китаєм – це майбутнє світової економіки [15, 12].

Утім, у 2015 р. глобальні настрої інвесторів продовжують залишатися чутливим до змін в економічних перспективах, геополітичної напруженості і виникаючих ринкових ризиків, зокрема, пов'язаних з BRICS, які діяли в якості

ключового фактора глобального економічного зростання протягом останніх років [16]. А «китайське економічне диво» поступово все більше перетворюється на химеру. Так, якщо протягом останніх більш ніж двох десятиліть економіка Китаю нарощувала оберти середньорічними темпами, близькими до 10% (а на початку 2000-х рр. досягали 11%), то в 2014 р. ВВП КНР виріс тільки на 7,4%, що стало найслабшим показником майже за чверть століття. 2015 р. планується досягти скромних 7%, а в наступні очікується подальше уповільнення до 5% зростання. Офіційний Пекін вже говорить про гальмування економіки, як про «нову норму», вживаючи термін «зростання більш високої якості» і підкреслюючи важливість реалізованих структурних реформ [17].

У цілому, за дослідженням О. Соскіна і Н. Матвійчук-Соскіної [18], нова парадигма глобальної моделі політичної та економічної влади формується і розвивається під впливом поширення євроатлантичної парадигми, формування поліцентризму і уможливлення багатополюсності завдяки діям ТНК, посилення антагонізму між економічною та політичною владою в ряді країн, перетворення долара та євро на основні світові валюти, переходу до 5-го та 6-го економічно-технологічних укладів, зростання ролі жінок у суспільному житті, зміни економічних моделей держав в умовах системної кризи, оновлення моделей економічного управління, визрівання нових засад розвитку міжнародних інститутів. З іншого боку, як вважає П. Б'юкенен (Buchanan, 2003), «...глобалізація неминуче наштовхнеться на Великий бар'єрний риф патріотизму ... держави можуть розпадатися і навіть жертвувати суверенітетом на користь утворення на зразок Європейського Союзу, проте люди будуть чинити опір, як вони опирались Радянській імперії, і відновлювати відібрані у них країни» [19, 328]. Він наголошує на тому, що як тільки ЄС рушить на Схід, настане крах. Неможливо керувати з Брюсселя 28 країнами, хіба що він здобуде владу на кшталт тієї, яку уряд США має над 50 американськими штатами.

Натомість, згідно останнього звіту Pricewaterhouse Coopers «Banking in 2050» [20], вже у 2036 р. загальна вартість банківських активів у країнах E7 у 1,5 раза перевищить аналогічний показник G7. У підсумку в 2050 р. світова вартість банківських активів сягне 300 трлн дол., половина з яких буде зосереджена в країнах, що розвиваються. І тоді вже не фінансові установи з розвинутих країн будуть освоювати ринки останніх, а навпаки. Нам варто на це зважати, оскільки спрямованість інституційних реформ в Україні визначається європейським вектором розвитку. Мається на увазі проголошення Україною стратегічної мети – поступової інтеграції до Європейського Союзу, а у перспективі – набуття країною статусу його повноправного члена. В інституційному аспекті це означає достатньо тривалий період серйозної, кропіткої практичної роботи з приведення у відповідність до європейських норм інституційних рамок фінансового сектору.

Висновки. Рівень розвитку фінансового сектору визначається: якісними структурними зрушеннями з використанням нових фінансових технологій та інституцій; врахуванням внеску галузей економіки до ВВП, розміру ВВП на душу населення, якості життя населення, сталості економічного розвитку країни. При цьому в умовах здійснення суспільних трансформацій в Україні під вітчизняною фінансовою наукою має стояти завдання не тільки опису того, що відбувається з фінансовим сектором у період його реформування. Варто зважати на тенденції розвитку ринків капіталу і розробити заходи із забезпечення стійкого розвитку

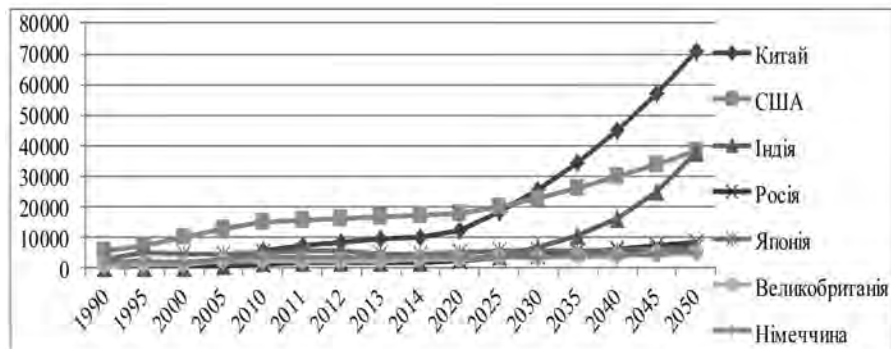


Рис. 2. Динаміка номінального ВВП країн світу у 1990–2014 рр. і прогноз Світового банку на 2020–2050 рр., млрд дол. США
Джерело: Побудовано на основі [8]

фінансового сектору України у напрямку підвищення економічного зростання. Комплексна програма розвитку фінансового сектора має базуватись на ретельно відібраних пріоритетах і широкому розповсюдженні сучасних технологій, сприянні колективної зацікавленості щодо організації та розвитку власних потужних фінансових інститутів і їх угруповань, спроможних приймати участь у глобалізації економіки в якості суб'єктів, а не об'єктів цього процесу.

Література

1. North D. *Institutions, Institutional Change and Economic Performance* / North D. – New York : Cambridge University Press, 1990. – 179 p.
2. Тинберген Я. Пересмотр международного порядка / Тинберген Я. ; [пер. с англ. ; общ. ред. Рывкин А. А.]. – М. : Прогресс, 1980. – 416 с.
3. Myrdal G. *Value in Social Theory : A Select on Methodology* / Myrdal G. – London : Routledge and Kegan Paul, 1958. – 269 p.
4. Шумпетер Й. А. Теория экономического развития / Шумпетер Й. А. – М. : Эксмо, 2007. – 864 с.
5. Зимовець В. В. Державна фінансова політика економічного розвитку : [монографія] / Зимовець В. В. – К. : НАН України ; Ін-т екон. та прогнозув., 2010. – 356 с.
6. Коваленко Ю. М. Інституціалізація фінансового сектору економіки : [монографія] / Коваленко Ю. М. – Ірпінь : НУДПСУ, 2013. – 608 с.
7. Eurostat (2003–2014). GDP per capita in PPS [Electronic resource]. – Accessed mode : <http://ec.europa.eu/eurostat/tgm/table.do?tab=table&init=1&language=en&pcode=tec00114&plugin=1>
8. The World Bank (1990–2014). GDP per capita in PPP [Electronic resource] / Accessed mode : <http://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.PCAP.PP.CD>
9. The United Nations Development Programme (2014). *The Human Development Report. Ukraine* [Electronic resource]. – Accessed mode : http://hdr.undp.org/sites/all/themes/hdr_theme/country-notes/UKR.pdf
10. The Boston Consulting Group (2014). *The Sustainable Economic Development Assessment* [Electronic resource]. – Accessed mode : https://www.bcgperspectives.com/content/articles/public_sector_globalization_2014_sustainable_economic_development_assessment
11. Державна служба статистики України (2004–2014). Статистична інформація. Розподіл населення за рівнем середньодушових еквівалентних загальних доходів Мінімальна заробітна плата. Прожитковий мінімум [Електронний ресурс] / Режим доступу : <http://ukrstat.gov.ua>
12. Клинов В. Особенности современной динамики мирового хозяйства / В. Клинов // Вопросы экономики. – 2010 – № 9. – С. 78–92.
13. Коваленко Ю. М. Імперативи реформування фінансового сектору економіки України в умовах глобалізації / Ю. М. Коваленко // Вісник Вінницького політехнічного інституту. – 2012. – № 2. – С. 49–52.
14. Ілляшенко Н. С. Формування теоретичних засад випереджального розвитку на рівні країни та підприємства / Н. С. Ілляшенко // Економічний часопис-XXI. – 2014. – № 5–6. – С. 78–81.
15. Арриги Дж. Адам Смит в Пекине : що отримав у спадок ХХІ століття / Арриги Дж. [пер. с англ.]. – М. : Ін-т обществ. проектирования, 2009. – 456 с.
16. The European Central Bank (May, 2015). *The Financial Stability Review*, [Electronic resource]. – Accessed mode : <https://www.ecb.europa.eu/pub/fsr/shared/pdf/overviewfinancialstabilityreview201505.en.pdf?c07a87d94006ad2c32254c716bec31a2>
17. Злобіна О. Китайська (голова)ломка [Електронний ресурс] / О. Злобіна, О. Куренна // Дзеркало тижня. – 2015. – № 25 (10 липня) / Режим доступу : http://gazeta.dt.ua/foreign_economics/kitayska-golovo-lomka_html
18. Соскін О. І. Глобальна модель політичної та економічної влади : трансформація парадигми / О. І. Соскін, Н. О. Матвійчук-Соскіна // Економічний часопис-XXI. – 2014. – № 9–10 (1). – С. 4–9.

19. Бьюкенен П. Дж. Смерть Запада / Бьюкенен П. Дж. ; [пер. с англ.]. – М. : АСТ, 2003. – 444 с.
20. The PricewaterhouseCoopers. *Banking in 2050: How big will the emerging markets get?* [Electronic resource]. – Accessed mode : https://www.pwc.com/en_GX/gx/banking-capital-markets/pdf/banking2050.pdf

Стаття надійшла до редакції 08.05.2015

References

1. North, D. (1990). *Institutions, institutional change and economic performance*. New York: Cambridge University Press.
2. Tinbergen, J. (1980). *Review of the international order*. Moscow: Progress (in Rus.).
3. Myrdal, G. (1958). *Value in social theory: a select on methodology*. London: Routledge and Kegan Paul.
4. Schumpeter, J. A. (2007). *Theory of economic development*. Moscow: Eksmo (in Rus.).
5. Zymovets, V. (2010). *State financial policies of the economic development*. Kyiv: National Academy of Sciences of Ukraine; Institute of Economics and Forecasting (in Ukr.).
6. Kovalenko, Yu. M. (2013). *Institutionalization of the financial sector*. Irpin: NUSTSU (in Ukr.).
7. Eurostat (2003-2014). *GDP per capita in PPS*. Retrieved from <http://ec.europa.eu/eurostat/tgm/table.do?tab=table&init=1&language=en&pcode=tec00114&plugin=1>
8. The World Bank (1990-2014). *GNI per capita in PPP*. Retrieved from <http://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.PCAP.PP.CD>
9. The United Nations Development Programme (2014). *The Human Development Report. Ukraine*. Retrieved from http://hdr.undp.org/sites/all/themes/hdr_theme/country-notes/UKR.pdf
10. The Boston Consulting Group (2014). *The Sustainable Economic Development Assessment*. Retrieved from https://www.bcgperspectives.com/content/articles/public_sector_globalization_2014_sustainable_economic_development_assessment
11. State Statistics Service of Ukraine (2004-2014). *Statistical information. The distribution of population in terms of average total income equivalent to the minimum wage. cost of living*. Retrieved from <http://ukrstat.gov.ua/> (in Ukr.)
12. Klinov, V. (2010). Features contemporary dynamics of the world economy. *Voprosy ekonomiki (Problems of Economics)*, 9, 78-92 (in Rus.).
13. Kovalenko, Yu. (2012). Imperatives of reformation of financial sector of economy of Ukraine in the conditions of globalization. *Visnyk Vinnytskoho politekhnichnoho instytutu (Journal of Vinnitsa Polytechnic Institute)*, 2, 49-52 (in Ukr.).
14. Illiashenko, N. (2014). Formation of theoretical principles of outstripping development at the country and enterprise level. *Ekonomichnij casopis-XXI (Economic Annals-XXI)*, 5-6, 78-81. Retrieved (in Ukr.).
15. Arrighi, J. (2009). *Adam Smith in Beijing: lineages of the 21st century*. Moscow: Institute of public planning (in Rus.).
16. The European Central Bank (May, 2015). *The Financial Stability Review*. Retrieved from <https://www.ecb.europa.eu/pub/fsr/shared/pdf/overviewfinancialstabilityreview201505.en.pdf?c07a87d94006ad2c32254c716bec31a2>
17. Zlobina, O., & Kurenna, O. (2015). Chinese brain teaser. *Mirror of the Week (Dzerkalo Tyzhnia)*, 25, 10 Jul, Retrieved from http://gazeta.dt.ua/foreign_economics/kitayska-golovo-lomka_html (in Ukr.)
18. Soskin, O. I., & Matviychuk-Soskina, N. O. (2014). Global model of political and economic power: transformation of paradigm. *Ekonomichnij casopis-XXI (Economic Annals-XXI)*, 9-10(1), 4-9 (in Ukr.).
19. Buchanan, P. J. (2003). *Death of the West*. Moscow: AST (in Rus.).
20. The PricewaterhouseCoopers. *Banking in 2050: How big will the emerging markets get?* Retrieved from https://www.pwc.com/en_GX/gx/banking-capital-markets/pdf/banking2050.pdf

Received 08.05.2015

ІНТЕРНЕТ-ХОЛДИНГ ІНСТИТУТУ ТРАНСФОРМАЦІЇ СУСПІЛЬСТВА

57 веб-ресурсів

www.SOSKIN.info